

Uredniška beseda

Položaj medijev v odnosu do države in komunistične partije, ki se je v različnih obdobjih socialistične Jugoslavije vzpostavljala med prisilo in liberalizacijo, se je nenehno rekonfigurirala in odražala v razvoju komunikacijskega sistema in prevladujočih vlogah novinarstva v političnem in kulturnem življenju. Kot družbene institucije so se mediji in novinarstvo v Jugoslaviji preoblikovali v dinamikah med enopartijskim političnim sistemom, »pluralizmom samoupravnih interesov« in tržnim gospodarstvom, medtem ko so se prevladujoči koncepti in z njimi povezane politike medkulturnega in mednarodnega komuniciranja uveljavljali skozi neravnovesja v mednarodnih tokovih novic ter neenakosti in napetosti znotraj federacije – med družbenimi skupinami, regijami in republikami. Tematska številka *Prispevkov za novejšo zgodovino* to zgodovino razume kot tok diskontinuitet in novih začetkov in je ne obravnava kot linearno napredovanje ali propadanje, pri čemer vanjo vključene študije poudarjajo pomen družbene zgodovine, kulturne tradicije, posebnosti gospodarskega razvoja, (med) nacionalnih konfiguracij moči in razvoja državnih politik pri raziskovanju protislovij medijev in novinarstva v socialistični Jugoslaviji.

V tem smislu tematska številka zapolnjuje teoretične in empirične vrzeli v preteklih, sicer redkih znanstvenih raziskavah, pri čemer se posveča proučevanju zgolj določenih diskontinuitet v zgodovini jugoslovanskih medijev in novinarstva, in sicer na podlagi analize bogatega zgodovinskega gradiva iz različnih virov, predvsem arhivskih gradiv, znanstvene dokumentacije, medijskih vsebin in ustnih zgodovinskih intervjujev. Objavljeni prispevki tako prevprašujejo nekatere ključne ideje in komunikološke raziskave iz obdobja SFRJ, proučujejo zgodovinske napetosti v mednarodnem in medkulturnem komuniciranju, s posebno pozornostjo na tiskovni agenciji Tanjug in zvezi tiskovnih agencij neuvrščenih držav, ponovno tehtajo normativne temelje jugoslovanskega novinarstva in raziskujejo, kako se nekdanji novinarji spominjajo svoje vloge družbenopolitičnih delavcev, analizirajo novinarski diskurz okoli perečih vprašanj propadajoče države in raziskujejo položaj medijev pri oblikovanju kolektivnih in individualnih spominov na socialistično Jugoslavijo.

Študije v tej tematski številki so rezultat sodelovanja Centra za raziskovanje družbenega komuniciranja pri Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani in Inštituta za novejšo zgodovino v okviru temeljnega raziskovalnega projekta *Vloga komunikacijskih neenakosti v dezintegraciji večnacionalne družbe* (J5-1793), ki ga financira ARRS – Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Tako projekt kot ta tematska številka spodbujata disciplinarno povezovanje zgodovine in komunikologije skozi proučevanje in pojasnjevanje kompleksnosti materialnih in simbolnih

rekonfiguracij medijev in novinarstva v Jugoslaviji, hkrati pa zbirata in analizirata spomine poklicnih novinarjev in medijskih občinstev na socialistično preteklost. Čeprav študije v tej številki raziskujejo le nekatere pretekle diskontinuitete v medijih in novinarstvu ter njihove reartikulacije danes, je ključno, da se take interdisciplinarne raziskave nadaljujejo, če želimo ustvariti odtenkov polno sliko zgodovine jugoslovanskih medijev in novinarstva ter preseči enostavne predstave o socialistični družbi, ki prevladujejo v sodobnem javnem življenju v Sloveniji in v drugih državah regije.

Ljubljana, 10. aprila 2022

Igor Vobič